

KINH TẾ CÁC NƯỚC MỸ LA TINH THỜI GIAN QUA VÀ TRIỂN VỌNG[?]

Đặng Thị Hà

Tổng quan của IMF về tình hình phát triển kinh tế năm 2005 và dự đoán khả năng phát triển năm 2006 - 2007 của khu vực Mỹ Latinh (MLT) cho biết, năm 2005 kinh tế khu vực MLT vẫn tăng trưởng ổn định; GDP của phần lớn các nền kinh tế khu vực đều tăng và tăng cao hơn năm trước. Nếu hai nền kinh tế lớn là Brazil và Mexico đều tăng cao hơn năm 2004, thì mức tăng GDP bình quân của khu vực năm 2005 có thể cao hơn 4,3% so với 4,6% năm 2004. Tuy nhiên, mức tăng thực tế này (4,3%) vẫn cao hơn 0,2% so với mức dự đoán năm trước (tăng 4,1%).

Tăng được như vậy chủ yếu là do nhu cầu vật tư, hàng hoá của nhiều nước trong khu vực tăng trên thị

trường thế giới năm qua. Ví dụ, Chile và các nước vùng Andean tăng kim ngạch xuất khẩu nhiên liệu và kim loại; còn Argentina và Uruguay tăng được về các mặt hàng nông sản xuất khẩu, góp phần tạo công ăn việc làm và phát triển kinh tế, thăng bằng cán cân thanh toán vãng lai của khu vực. Đây là năm thứ ba liên tục, kim ngạch xuất khẩu của khu vực nhiều hơn kim ngạch nhập khẩu, tạo cơ hội tích lũy ngoại tệ, trả được nợ nước ngoài. Ví dụ, năm 2005 IMF đã được Brazil trả nợ là 15,5 tỷ USD, và được Argentina trả 9,6 tỷ USD.

Sau đây là tình hình tăng trưởng kinh tế của khu vực MLT thời gian 2004 - 2005 (% tăng so với năm trước).

Khu vực và nước	GDP		Khu vực và nước	GDP	
	2004	2005		2004	2005
Toàn MLT	4,6	4,3	Mexico, các nước Trung Mỹ và vùng Caribbean	3,6	3,4
Khối Mercosur	4,8	4,2	Mexico	4,0	3,0
Argentina	7,0	9,2	Các nước Trung Mỹ	3,3	3,8
Brazil	4,0	2,3	Các nước vùng Caribbean	0,3	5,9
Uruguay	12,3	6,0			
Chile	4,9	6,3			
Các nước vùng Andean	5,8	6,3			
Venezuela	12,1	9,3			
Colombia	3,7	5,1			
Peru	4,5	6,7			
Ecuador	5,4	3,3			

Trên cơ sở những tiến bộ về kinh tế của khu vực trong thời gian qua, dòng vốn đầu tư nước ngoài vẫn dồn về khu vực này vì các đồng nội tệ của khu vực ổn định, nhiều đồng nội tệ lên giá một chút so với đồng đôla Mỹ, nhưng các chuyên gia IMF cho rằng, hàng hoá khu vực này vẫn có khả năng cạnh tranh trên trường quốc tế. Do vậy, họ cho rằng, năm 2006 kinh tế khu vực MLT vẫn tiếp tục tăng trưởng - GDP bình quân toàn khu vực có thể đạt 4,3%, và năm 2007 là 3,6%. Trước hết, đạt được như vậy là nhờ hoạt động ngoại thương tích cực của hai nền kinh tế nhiều tiềm năng - đó là Argentina (về hàng nông sản) và Venezuela (về dầu mỏ). Mặc dù nhu cầu xuất khẩu vẫn đóng vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế, nhưng hạ lãi suất của nhiều ngân hàng trong khu vực cũng góp phần tích cực vào tăng trưởng kinh tế vì nó kích thích tiêu dùng, mở rộng sản xuất.

Các chuyên gia IMF cho rằng, thành tích quan trọng phải nói đến trong năm qua là nhiều quốc gia đã trả và giảm được nợ nhà nước. Đó là công lao to lớn của chính sách thuế được hoàn thiện và đổi mới, hợp với lòng dân, được nhân dân và các doanh nghiệp chấp hành nghiêm túc - chiếm khoảng 25-50% GDP.

Để cải thiện tình hình này, các chuyên gia IMF khuyến cáo các nước MLT nên hạn chế các khoản chi tiêu chưa cần thiết của nhà nước, tiếp tục cải cách thuế, cải tổ cơ cấu nền kinh tế, góp phần củng cố niềm tin của giới doanh nghiệp và tạo không khí đầu tư hấp dẫn.

Về từng khu vực MLT, các chuyên gia IMF cho rằng, năm 2006 - 2007 ở Argentina kinh tế vẫn tiếp tục tăng trưởng, nhưng vì thiếu công suất sản xuất và áp lực đầu tư tăng, cho nên

GDP năm 2006 chỉ có thể tăng 7,5% và năm 2007 tăng 4%, so với 9,2% năm 2005. Năm qua, thuế ở nước này thu được nhiều hơn dự kiến, nhờ vậy đã trang trải được số chi quá đà của ngân sách. Trong tương lai, để thắng được áp lực nhu cầu nội bộ và kiềm chế được lạm phát, các chuyên gia IMF khuyến cáo Argentina cần kết hợp hài hoà ba nhân tố sau đây với nhau: tăng thu thuế, nâng lãi suất ngân hàng và linh hoạt hơn nữa tỷ giá nội tệ. Ngoài ra cũng cần cải tổ lĩnh vực dịch vụ công cộng, tự do hoá giá cả và tăng vốn đầu tư vào lĩnh vực hạ tầng cơ sở.

Ở Uruguay, năm 2005 kinh tế vẫn tiếp tục tăng trưởng, nhưng ở mức chỉ bằng 1/2 của năm 2004, nghĩa là GDP tăng 6% so với 12,3% năm 2004. Lạm phát năm qua giảm, kim ngạch xuất khẩu tăng ổn định. Tuy nợ ngắn hạn không còn nghiêm trọng, nhưng nước này vẫn phải xiết chặt kỷ luật thuế và tiếp tục cải cách hệ thống thuế và hưu bổng để tăng thu ngân sách.

Brazil là nền kinh tế lớn khu vực Nam Mỹ, nhưng năm 2005 hoạt động của khu vực doanh nghiệp bị giảm. Nhu cầu nội bộ giảm, trước hết vì hàng dự trữ tồn kho đã cạn tới mức tối thiểu cho phép, sau nữa vì chính sách tín dụng quá chặt đã hạn chế luồng vốn đầu tư nước ngoài vào đây. Nhờ tạo được công ăn việc làm, thu nhập cao cho nên tiêu dùng cá nhân vẫn ở mức cao. Gần đây, thị trường bán lẻ và sản xuất công nghiệp có dấu hiệu tích cực hơn, cho phép các chuyên gia IMF dự đoán rằng, GDP của nước này năm 2006 và 2007 có thể tăng cao hơn 2004.

Bắt đầu từ tháng 9/2005, Brazil hạ lãi suất, đã kích thích tăng vốn đầu tư. Nhờ hoàn thiện hệ thống thu thuế, cho nên năm 2005 ngân sách

nhà nước bội thu, tương đương 4,8% GDP so với dự kiến là 4,25% GDP. Phát huy những tiến bộ đạt được trong việc giảm nợ nhà nước, IMF cho rằng, Brazil cần duy trì bội thu ngân sách ở mức cao hơn, tiếp tục đổi mới và hoàn thiện chính sách thuế, khuyến khích đầu tư.

Nói đến Chile là nói đến kho đồng dự trữ khổng lồ của thế giới. Để kinh tế nước này phát triển ổn định, các chuyên gia IMF khuyến cáo Chile nên áp dụng những biện pháp nhằm làm cho nền kinh tế giảm thiểu phụ thuộc vào giá đồng xuất khẩu, cần linh hoạt hơn nữa thị trường lao động, đặc biệt cần đầu tư mạnh vào lĩnh vực khoa học và phát triển (R&D) để chủ động phát triển công nghệ chế biến, tránh xuất khẩu nguyên liệu, vật tư thô, vừa mất giá lại vừa bị mất việc làm.

Khu vực Andean năm 2005 có GDP bình quân tăng thấp hơn, chỉ đạt 6,3% so với 7,8% năm 2004, trong đó Peru và Venezuela tăng mạnh hơn. Ở Peru, vì tiêu dùng nội bộ tăng, tạo tiền đề cho các doanh nghiệp mở rộng sản xuất, còn Venezuela vì giá dầu mỏ thế giới tăng.

Colombia là lò sản xuất cần sa, ma túy lớn nhất thế giới. Năm 2005 đã tung vào thị trường thế giới khoảng 20% sản lượng chất gây nghiện của nước này, mặc dù có mang lại một số ngoại tệ cho đất nước, nhưng cũng gây tai vạ cho nhiều người, bị thế giới phản đối. Để khắc phục tình trạng này, các chuyên gia IMF cho rằng, Colombia cần kiểm soát chặt tình trạng trồng cây gây nghiện, thay vào đó là những cây nông nghiệp khác vừa bảo đảm cuộc sống lành mạnh, vừa có thu nhập làm giàu cho đất nước. Mặt khác, Colombia cần xiết chặt chính sách kinh tế vĩ mô để chống lạm phát (hiện nay lạm phát đã

lên tới 2 con số). Đồng thời cần tự do hoá nền kinh tế và cải thiện môi trường kinh doanh. Làm như vậy có thể khuyến khích tư nhân đầu tư phát triển kinh tế nhiều hơn.

Ecuador - so với năm 2004, GDP năm 2005 tăng thấp hơn, chỉ đạt 3,3% so với 6,9% năm trước vì sản lượng dầu mỏ bị biến động không thuận lợi cho nền kinh tế nước này. Sáu tháng cuối năm 2005, chi của nhà nước tăng góp phần tăng lạm phát.

Bolivia, trong năm 2005 kinh tế tăng được là nhờ giá nhiên liệu tăng. Để kinh tế tiếp tục phát triển ổn định, các chuyên gia IMF cho rằng, Chính phủ mới ở nước này cần tập trung mạnh vào cải cách cơ cấu nền kinh tế.

Mexico - nền kinh tế lớn ở khu vực MLT phương Bắc, năm 2005 kinh tế vẫn tăng trưởng nhưng ở mức thấp - GDP chỉ đạt 3% so với 4,2% năm 2004, chủ yếu vì sản xuất nông nghiệp phát triển chậm. Trong 6 tháng đầu năm, công nghiệp gia công chế biến phát triển ỉ ạch. Năm 2006 nhịp độ tăng trưởng của toàn nền kinh tế có thể khá hơn vì những biến đổi tích cực trong công nghiệp gia công chế biến, đầu tư nội bộ nền kinh tế có khả năng phục hồi trở lại. Gần đây, lạm phát đã giảm dần, không quá 3%, cho phép nước này xem xét lại chính sách tiền tệ - tín dụng hạn chế hiện nay. Trong 3 năm qua, thu nhập về xuất khẩu dầu mỏ tăng đã góp phần tăng thu ngân sách. Luật thuế mới ban hành đang góp phần cân bằng thu - chi ngân sách, quy định nguyên tắc phân bổ thu nhập ngoài ngân sách về dầu mỏ. Để phát triển kinh tế trong thời gian trung hạn, nước này cần đa dạng hoá nguồn thu, trên cơ sở giảm dần phụ thuộc vào thu nhập dầu mỏ. Cải cách cơ cấu ngân hàng, ngành năng lượng, công

nghe viễn thông và thị trường lao động sẽ thúc đẩy kinh tế tăng trưởng ổn định. Đó là khuyến nghị của các chuyên gia IMF.

Vùng Trung Mỹ gồm các nước Mexico, Guatemala, Belize, Honduras, Salvador, Nicaragua, Costa Rica và Panama. Năm 2005 kinh tế khu vực này vẫn tăng ổn định - GDP bình quân toàn khu vực tăng 3,8% so với 3,3% năm 2004. Năm 2006, dự đoán GDP của khu vực có thể tăng 3,9% và năm 2007 là 3,7%, trước hết nhờ giá dầu mỏ cao, sau nữa là nhờ hoạt động tích cực của các doanh nghiệp vì hàng xuất khẩu của khu vực bán được giá cao, và nhờ thu nhập từ lao động ở nước ngoài kể cả của người di cư, gửi về nước tăng. Nếu một số mặt hàng của khu vực không bị đánh thuế chống bán phá giá, thì

GDP năm 2005 của khu vực còn tăng cao hơn nữa. Các chuyên gia IMF cho rằng, triển vọng phát triển kinh tế khu vực này gắn liền với thoả thuận thành lập vùng mậu dịch tự do Trung Mỹ (CAFTA).

Vùng Caribbean gồm các quốc đảo Cuba, CH Dominic, Haiti, Puerto Rico, Babados... Năm qua vùng này vẫn giữ được nhịp độ tăng trưởng kinh tế cao - tăng 5,9%. Đây là năm thứ ba liên tục kinh tế khu vực này tăng trưởng, nhờ kinh tế toàn cầu phát triển ổn định. Trên cơ sở này, các chuyên gia IMF cho rằng GDP khu vực này năm 2006 có thể tăng 5,3%, năm 2007 tăng 4,5%.

Sau đây là dự đoán của các chuyên gia IMF về một số chỉ tiêu kinh tế của khu vực Mỹ Latinh năm 2006-2007. (% tăng (+) và giảm (-) so với năm trước).

Khu vực và nước	Năm 2006			Năm 2007		
	GDP	Lạm phát	Cán cân thanh toán vãng lai	GDP	Lạm phát	Cán cân thanh toán vãng lai
Toàn MLT	4,3	5,8	0,8	3,6	5,6	0,2
Các nước MERCOSUR	4,5	6,6	0,9	3,8	6,6	0,1
Argentina	7,3	12,9	1,2	4,0	15,0	0,5
Brazil	3,5	4,9	1,0	3,5	4,4	0,2
Uruguay	4,0	5,5	-5,8	3,5	4,9	-2,5
Chile	5,5	3,6	0,5	5,2	3,6	-1,2
Vùng Andean	4,8	5,7	5,1	3,8	6,5	4,2
Venezuela	6,0	11,7	14,1	3,0	17,3	13,4
Colombia	4,5	4,7	-1,6	4,0	4,2	-2,7
Peru	5,0	2,7	1,4	4,5	2,2	0,3
Ecuador	3,0	3,4	0,2	2,2	3,0	0,4
Mexico, Trung Mỹ và Vùng Caribbean	3,7	4,5	-1,1	3,3	3,6	-1,2
Mexico	3,5	3,5	-0,6	3,1	3,0	-0,8
Các nước Trung Mỹ	3,9	7,4	-4,9	3,8	5,8	-4,3
Các nước vùng Caribbean	5,3	8,3	-1,0	4,5	5,8	-1,4

Nguồn: Biki, số 119/05 và 56/06.